

Rīgas 1. slimnīca.

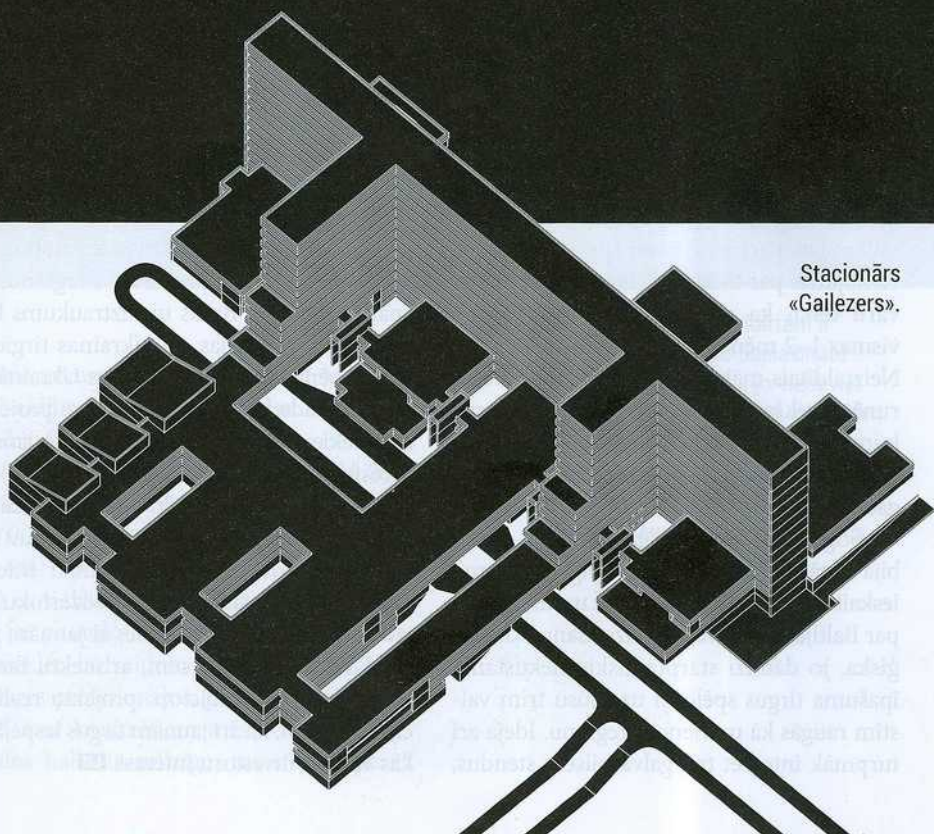
ILZE MARTINSONE, MG. ART
DIGITĀLO ZĪMĒJUMU AUTORS:
ANDREJS ROHUTS

Latvijas slimnīcu tipi pēdējos 100 gados

Ēku vēsture parasti tiek izzināta no to pagātnes faktu, kas tieši attiecināmi uz kādu konkrētu namu, viedokļa. Tipoloģiski pētījumi plašākā kontekstā – kad pētītas idejas, kuras saistībā ar objekta funkciju katrā vēstures brīdī bijušas aktuālas un noteikušas ēkas struktūru, – ir reta parādība (vismaz Latvijā). Tālab ievēribas cienīgs ir latviešu izcelsmes amerikāņu arhitekta un pētnieka, Fulbraita stipendiāta Andreja Rohuta (Ņujorka) darbs, kas veltīts ārstniecības telpu attīstībai Latvijā. Rietumos slimnīcu projektu pieredze arhitekta biogrāfijā tiek uzskatīta par bonusu, jo tiek novērtēta līdzīgu darbu komplicētība, kamēr Latvijā sabiedrības reakcija uz slimnīcu projektiem visdrīzāk ir emocionāla, ar negācijas piegaršu. Andreja Rohuta paša pieredze saistās ar darbu arhitektu birojā («Ting and Li Architects»), kas īpaši specializējies ārstniecības iestāžu projektos, un viņa pētījums (izstāde «Ārstniecības telpa: piecas pieejas slimnīcu plānojumam Latvijā» no 15. aprīļa līdz 13. jūnijam Latvijas Arhitektūras muzejā) kļūst taisni par aizraujošu baudāmvielu. Proti, autors skatījis situāciju simts gadu griezumā un atbilstoši katra laika modernākajām idejām izdalījis piecus celtnu tipus, kuriem piešķīris atbilstošus apzīmējumus: «Paviljons» jeb zaļā pieeja, «Megaslimnīca» jeb centralizēts risinājums, «Tornis» ar krāvuma ideju, «Radiāls», ko raksturo ekonomiskā pieeja, un «Nākotne» ar formu un iespēju eksperimentiem. Katram tipam piemēklēta viena no Latvijas slimnīcām kā atbilstošākais paraugs.

«Paviljona» tips un Rīgas 1. slimnīca (celtniecība pabeigta 1905. gadā, Reinholds Šmelings projektēja administratīvo ēku, Johans Daniels Felsko – pacientu aprūpes korpusus) izstādē ir vienīgais paraugs, kas pārstāv 20. gadsimta sākuma idejas. Paviljona slimnīcas ir pirmais mēģinājums racionalizēt līdz tam haotisko slimnīcu plānojumu. Šim tipam raksturīgi simetriski gar kompleksa galveno asi pāros kārtoti korpusi – katrs no tiem kā minislamnīca, veltīts atsevišķai medicīnas nozarei. Tas ļāva šķirot pa-

cientus, vienlaikus novēršot inficēšanās risku ar citām slimībām. Izšķiroša loma šāda veida slimnīcas radīšanā bija 19. gs. britu medmāsi Florensei Naitingelai, kura ieviesa palātu vienkāršības, dabiskās gaismas un ventilācijas principus. Rīgas 1. slimnīcas vēsturiskajā projektā izmantoti elementi, kas šodien tiek atklāti no jauna un izmantoti augstas energoefektivitātes ilgtspējīgā būvniecībā. Slimnīcā tika lietots skursteņa efekts, uzsilidot iekštelpu gaisu un to izvadot caur logiem mansarda līmenī. Perimetrāla eja pie

Stacionārs
«Gailezers».